

ZDEŇKOVI NEJEDLÉMU

Bratislava 27. júla 1948

Slovutný pán minister!

Vrele Vám ďakujem za záujem o zriadenie Akadémie múzických umení ako aj Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave. Dňa 23. t. m. bol v Bratislave — zrejme z Vášho popudu — dr. Pelikán z MŠO, s ktorým sme prerokovali niektoré podrobnosti v osnove zákonov o oboch vysokých školách a ktorý — ako dúfam — nadobudol aj pri tunajších rozhovoroch čo len približný obraz o tom, ako zamýšľame obe školy aktivovať.

Rozumiem veľmi dobre Vášmu úmyslu mať jednu školu, menovite druhu akadémiu múzických umení, s pobočkami tam, kde je to potrebné. Avšak za terajšieho stavu a pri doterajšej praxi tento ideálny zámer by len zdržal školenie nášho dorastu v disciplínach múzickej akadémie. Viete veľmi dobre — pán minister — že sám som Vám v roku 1945 navrhol budovanie jedinej umeleckej školy v Republike v domnení, že táto osviežená novým duchom bude ochotným a vyhľadávaným centrom všetkého umeleckého školenia u nás, pre profesorov takisto ako pre poslucháčov. Prax sa však vyvíjala úplne inakšie, a to v smere priaznivom i v smere nepriaznivom. Namiesto jednej akadémie múzických umení mali sme tu jedného dňa dve a na Akadémii výtvarných umení umiestnil sa jediný Želibský, Fulla napriek niekoľkým prisľubom sedí dodnes doma (mal byť ešte podľa nášho spoločného dohovoru z roku 1945 povolaný na umelecko-priemyslovú školu) a Sokol opustil Akademiu bez toho, že by tam začal pôsobiť. To by boli okolnosti nepriaznivé, ktoré spomínam Vám a ktoré v najmenšej miere ovplyvnili snahy o vybudovanie oboch umeleckých škôl aj v Bratislave. V miere podstatne značnej rozhodovali momenty priaznivejšie, o ktorých som sa Vám zmienil v predošlom svojom liste (šíriaci sa záujem o dramatické

i výtvarné umenie u nás a značné predpoklady ich rozvoja.

Myslím však, že cieľ, ktorý ste mali na mysli, keď ste zamýšľali zriadiť jedinú školu umeleckého smeru, dal by sa dosiahnuť aj zriadením inštitúcie Rady funkcionárov všetkých týchto škôl, či už Rady rektorov či dekanov, resp. vedúcich jednotlivých odborov na týchto školách. Zmienil som sa o veci dr. Pelikánovi a išlo by len o to, aby sa našla forma pre uskutočnenie tohto úmyslu.

Prirodzene, vnútorná organizácia oboch škôl musí byť zhodná s ostatnými existujúcimi školami.

Pokiaľ ide o požiadavku, aby v osnove zákona o Akadémii múzických umení popri dramatickom, hudobnom a tanečnom odbore nebol uvedený filmový odbor ako osobitná študijná disciplína Akadémie, súhlasil som s ňou, pretože v dohľadnom čase by sme filmový odbor neotvárali na tejto škole. Uviedli sme ho ako odbor Akadémie predbežne len preto, aby sme zdôraznili zodpovedný umelecký charakter filmovníctva a potom aj preto, lebo v budúcnosti — pri ďalšom rozvoji filmovníctva — neobídeme sa bez tejto disciplíny. V každom prípade však najmä z toho dôvodu, aby význam filmovníctva bol takto manifestačne zdôraznený. Bolo by treba, podľa môjho názoru, v dôvodovej správe o filmovníctve zmieniť sa v tom zmysle, že predbežne sa bude prednášať na Akadémii pražskej.

Dúfam, že tento spôsob bude vyhovovať aj Vám, pán minister, a budem Vám povďačný, ak ma dáte poinformovať o konečnej textácii osnovy zákona o Akadémii múzických umení ako ju vláde predložíte. Taktiež budem veľmi rád, keď mi dáte na vedomie, či po vysvetleniach dr. Pelikána predložíte vláde obe osnovy a kedy.

Prosím Vás záverom, aby ste venovali pozornosť a priazeň aj v budúcnosti vývoju týchto škôl a porúčam sa Vám s úctou

Váš
L. Novomeský

Povereníka ministrov súhlas s myšlienkou slovenských umeleckých škôl tak nadchol, že v ten istý deň, keď

poslal list Nejedlému, spísal hneď aj najaktuálnejšie inštrukcie pre V. a VII. odbor PŠO:

„Podľa predbežných dohovorov minister školstva predloží v dohľadnom čase vláde osnovy zákonov o zriadení Akadémie múzických umení a Vysokej školy výtvarných umení tak, aby ich Národné zhromaždenie prijalo ešte v septembri. Je teda potrebné porobiť všetky prípravy na otvorenie týchto škôl. Treba:

1) Menovať komisiu pre prípravu personálnych a iných návrhov tak pre Akadémiu ako aj pre Vysokú školu výtvarnú. Návrh na obsadenie takejto komisie pre Akadémiu múzických umení je už v úrade, sám som koncept podpísal, avšak čistopis z príčin mi neznámych mi na stôl doteraz neprišiel. Treba bezodkladne zakročiť na VII. odbore, čo sa s touto vecou tam robí. V dohovore so VII. odborom treba urobiť návrh na komisiu pre Vysokú školu výtvarných umení. UVR navrhuje členov svojej výtvarnej sekcie. Je samozrejmé, že z týchto pánov musia sa regrutovať členovia komisie, no nie iba z tých. Ak sa pripustí, aby členovia komisie mohli byť aj navrhovaní za profesorov novej školy, odporúčam vziať Fullu, Sokola, Želibského, event. niektorých z nich.

2) Myslím, že s otázkami týchto škôl bude sa musieť aspoň spočiatku zapodievať veľmi intenzívne jeden referent. Treba ho pohľadať. Musí byť nie pasívnym administrátorom, no aj iniciatívny, vzhľadom na to, že ide o nové školy, ktoré budeme robiť s ľuďmi bez dôkladnejších skúseností na tomto poli.

3) Vnútoraná organizačná štruktúra oboch škôl musí byť taká, aby zodpovedala štruktúre ostatných obdobných škôl v Republike.

4) Treba, aby si už aj komisie uvedomovali — a to-bôž prvé zbory — že obe školy majú začínať skromne, s nevyhnutným počtom profesorov a pracovníkov a iba v budúcnosti, ak sa ukáže možnosť a potreba, majú sa rozširovať. Odbor, resp. oddelenie má sa aktivovať len tam, kde máme nesporných ľudí pre katedry a vhodných poslucháčov. Ani jedna z týchto škôl nesmie sa stať útočiskom ľudí, ktorí si o sebe myslia, že majú talent. V tomto smere si ešte pohovorím s komisiami aj sám. Musíme mať na vedomí, že obe školy idú do života v atmosfére nie prílišnej dôvery. Budú musieť ukázať, že sú životaschopné. Sám už dnes verím, že oprávnenie majú, ide len o to, aby príliš ambiciózni umeleckí pracovníci nie v nich vyhľadávali kolbište pre rozličné svoje pochybné úsilie, aby nám ich týmto spôsobom neznemožňovali.

5) Komisie treba zostaviť hneď a treba ich aj ihneď inštruovať o tom, čo majú robiť. Ak by do septembra-októbra nebolo možné porobiť potrebné prípravy na aktivovanie týchto škôl, nič sa, podľa môjho názoru nestane, keď sa školy otvoria neskoršie (v zimnom semestri alebo až v škol. r. 1949/50). Radšej neskoršie dobre pripravené ako ihneď nepripravené alebo zle pripravené školy.

6) Prosím, aby prednostovia VII. a V. odboru prerokovali tieto otázky a predložili mi návrhy dotýkajúce sa problémov oboch týchto škôl. Prikladám vyjadrenie UVR pokiaľ ide o komisiu pre Vysokú školu výtvarných umení.“

V. odbor 3. VIII. 1948 navrhol, aby do komisie pre VŠVU „boli predovšetkým vymenovaní odborníci zdržujúci sa v Bratislave, aby bola tak komisia uznášaniaschopná a nebolo treba pre neprítomnosť členov odkladať schôdzky“. Podľa V. odboru by mali byť členmi komisie z kruhu umelcov: Mudroch, Kostka, Sokol, Fulla, z kruhu odborníkov: ing. dr. Piffl, ing. dr. Hanauer, ing. arch. Koula (profesori SVŠT), prof. Vydra, prof. Čenka, doc. M. Bakoš, doc. V. Wagner a dr. J. Dubnický. Organizačnými prácami navrhol odbor poveriť ref. VII. odboru Mensatorisa, ktorý má „potrebné odborné, vecné a admin. schopnosti a je jedine súci zvládnuť túto úlohu“. Organizovaním AMU treba poveriť inú osobu (odbor navrhol ref. VII. odboru dr. Katriaka).

9. VIII. povereník prosí koordinačné oddelenie prezídia PŠO, aby si jeho pracovníci všimli inštrukcie, ktoré dal V. a VII. odboru vo veci oboch umeleckých škôl. Žiada riadne prípravné práce a nie ďalšiu korešpondenciu. Súhlasí s tým, aby prípravu VŠVU zverili Mensatorisovi.

Pracovník odboru umenia J. Kaiser posíla 16. VIII. povereníkovi zápisnice z pracovných schôdzí prípravného výboru VŠMU (od 12. VII. do 11. VIII. sa ich konalo 6) pod vedením J. Strelca a za účasti A. Moyzesa, J. Jamnického a M. Hubu. O. i. sa v nich hovorí, že príprav. výbor jednomyseľne ďakuje Novomeskému „za nezvyčajnú starostlivosť“ o vybudovanie umeleckého školstva na Slovensku, žiada ho, aby trval na uzákonení názvu podľa návrhu UVR (Vysoká škola múzických umení a nie Akadémia...) a pýta súhlas na rokovanie o prechode dirigenta V. Talicha a scénografa F. Tröstra do Bratislavy atď.

Nasledujúce kolo priprav slovenských umeleckých škôl sa odohralo v jesenných mesiacoch (pozri príslušné listy).